

Forhandling

Ingerlise Koefoed (SF):

Vi er selvfølgelig i SF meget glade for, at dette forslag nu bliver vedtaget. Jeg tror, jeg kan forsikre folketinget om, at det er der også mange kunstnere der er glade for, for der ligger jo i det mange arbejdsmuligheder for kunstnere. Dertil kommer, at man jo må håbe, at befolkningen også bliver glad for det, efterhånden som udsmykningerne på statens bygninger kommer frem.

Jeg har i betænkningen omtalt den lovgivning, som måtte blive en følge af beslutningsforslaget. Jeg vil godt sige til kulturministeren, at jeg regner med, at den lovgivning, som bliver en følge af dette beslutningsforslag, er en meget enkel lovgivning, som viser sig ved en bemærkning på finansloven, hvoraf fremgår, at nu er der altså afsat så og så mange penge under Kunstfonden til kunstnerisk udsmykning af statens bygninger, og at de forvaltes på den og den måde, eller hvad der nu skal stå. Jeg regner altså ikke med nogen indviklet lovgivning, som skal for her i folketinget igen, kun en lovgivning, som kommer for sammen med finansloven.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges med 86 stemmer mod 72.

Formanden:

Om denne vedtagelse vil der nu blive givet meddelelse til kulturministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Anden (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 9:

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af et freds- og konfliktforskningsinstitut.

Af Riishøj (SF) m.fl.

(Fremsat 26/10 82. Første behandling 11/11 82. Betænkning 19/5 83).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Forhandling

Sonja Mikkelsen (S):

Socialdemokratiet er meget tilfreds med de ændringsforslag, som ligger, og som jo i det hele erstatter det oprindelige forslag, som var fremsat af SF.

De betænkeligheder, socialdemokratiet havde i forbindelse med førstebehandlingen, og som vi gav udtryk for, har der været lydørhed over for. Vi mener, at som forslaget nu er udformet, har vi den største sikkerhed for en styrkelse af fredsforskningen på en meget anerkendelsesværdig måde, og det tror vi kan blive til gavn for den danske indsats i forbindelse med en fredelig udvikling af verden.

Jeg skal beklage, at regeringspartierne og fremskridtspartiet ikke mener, at der er brug for forskning i fredelige løsninger på konflikter. Der er ingen tvivl om, at det er noget af det, der vil komme til at præge bl.a. debatten senere i dag. Efter socialdemokratiets opfattelse er det vigtigt, at vi får et bidrag på dette felt, som vi kan tage med i billedet, når vi diskuterer bred sikkerhedspolitik.

Karen Højte Jensen (KF):

Jeg skal på de 4 regeringspartiers vegne afvise dette forslag.

Når fru Sonja Mikkelsen her fra talerstolen anfører, at vi ikke ønsker forskning på dette område, så må jeg afvise det. Det er således, at man i SNU har et forum, hvor man kan afvikle tilsvarende aktiviteter. Det finder vi er et godt forum, og lad os så se, hvordan dette arbejde kan udvikle sig. Vi ved, at der i vidt omfang på Københavns universitet foregår en række aktiviteter, som må karakteriseres som freds- og konfliktforskning. I betragtning af, at vi er i en tid med udgiftsreduktioner på næsten alle områder, og at vi ved, at forskning på række langt mere relevante områder har vanskeligt ved at få budgetterne til at hænge sammen, finder vi det helt uforståeligt, at man fra forslagsstillernes side kommer med et sådant forslag.

Riishøj (SF):

SFs oprindelige beslutningsforslag er jo blevet ændret fundamentalt i sin form, men ikke i sit formål og i sin substans. Det er det afgørende for os. Vi begræder sådan set ikke, at der ikke straks etableres et egentligt institut, uanset at det uforandret er vores langsigtede mål.

Formen for fredsforskning er diskuteret længe i SF, og jeg ved, at den diskuteres i fredsbevægelserne. Der er forskellige meninger om det, og vi har intet imod at stå model til en form som den, der følger af ændringsforslagene. Vi er åbne med hensyn til de institutionelle rammer omkring konfliktforskningen, og vi finder den form, der nu etableres, ganske interessant og brugbar. Under forhandlingerne om formen har vi i SF lagt vægt på, at opbygningen bliver så ubureaukratisk som muligt, og at vi sikrer os, at de penge, der vitterlig kommer ud af dette forslag, bruges til det, der er fredsforskningens egentlige mål, nemlig systematisk at udforske vilkårene for alternativer til militær løsning af konflikter og skabelse af en varig fred.

Vi har lagt vægt på, at dette bliver et forsøg, men med det udtrykkelige formål at få en varig ordning, en varig styrkelse af freds- og konfliktforskningen i Danmark.

Vi har lagt vægt på, at der kommer international repræsentation, sådan at vi herhjemme, hvor vi ikke har tradition for fredsforskning, kan udnytte den erfaring og den ekspertise, der eksisterer internationalt. Vi er også tilfredse med, at der er indlagt en fast procedure for, hvordan de mennesker skal udnævnes, sådan at vi undgår en bureaukratisk og en etableret udnævnelse af de mennesker.

Vi er ikke tilfredse med beløbets størrelse, men finder, at det er acceptabelt. Vi havde foretrukket, at der mindst bevilges det beløb, som i dag bevilges til forsvarrets forskningstjeneste, men 9 mill. kr. over 3 år, pristalsreguleret, er dog en begyndelse og en ikke uvæsentlig begyndelse.

Vi finder ikke, at dette forslag overlapper SNU's aktiviteter. Det styrker et lille bitte, alt for forsømt hjørne af SNU's aktiviteter. Vi håber, at vi med ændringsforslagene virkelig kan få sat gang i en tradition for dansk freds- og konfliktforskning, som vi har det i

andre nordiske lande, i andre vestlige lande. Det er på tide, at vi også får det i Danmark.

Poulsgaard (FP):

Vi er mange, der beklager, at vi har en socialdemokrat, der er så fuldstændig ansvarsløs. En fru Sonja Mikkelsen kan stå heroppe og sige, at regeringspartierne, at fremskridtspartiet ikke vil være med til fred og fredsforskning. Jeg kan fortælle fru Sonja Mikkelsen, at vi er lige så fredelige, som hun er, måske endnu fredeligere.

Det, fru Sonja Mikkelsen er i færd med, er simpelt hen at lægge nogle byrder på eftertiden. Vi kan komme i en situation, hvor dette land simpelt hen går agurk. Vi får et under-skud, og så vil man se sociale spændinger. Så kan det være, at vi skal til at forske i fred i Danmark i stedet for i udlandet. Det er fantastisk, at nogle mennesker kan stå heroppe og slå sig til ridder på, at de er fredelige, og at vi andre, der føler et ansvar over for næste generation, skulle være ufredelige. Det er så dejlig ansvarsfrit bare at pøse penge ud, uden at man på nogen måde skal finde grundlag for at dække det. Derfor synes jeg, at fru Sonja Mikkelsen skulle have sparet sine bemærkninger. Jeg har lige så stor respekt for de mennesker, der går i freds-demonstration, som fru Sonja Mikkelsen har, for vi ønsker alle sammen fred, men vi ønsker også alle sammen, at dette land har en økonomi, vi kan være bekendt, og at vi har et land, vi kan efterlade til vore børn. Derfor er det romantiske sludder, man kommer med, til at – uf.

Lone Dybkjær (RV):

I modsætning til hr. Poulsgaard vil jeg meget gerne rose socialdemokratiet for den holdning, det har indtaget her. Det normale er jo, at man bebrejder partierne, når de skifter standpunkt, men her må vi virkelig sige, at det er glædeligt, at socialdemokratiet er bevægeligt. En af de positive ting, man kan sige om denne regering, er, at socialdemokratiet bliver utrolig radikalt, når det drejer sig om freds- og konfliktforskning, og det synes vi naturligvis er udmærket.

Vi er meget glade for, at forslaget er kommet igennem. Det er jo en gammel radikal tanke, at der skal etableres freds- og konfliktforskning. Der er selvfølgelig mange andre

[Lone Dybkjær]

modeller end denne; der er selvfølgelig også andre beløb, man kunne sætte af til det, men vi betragter dette som et godt og første skridt på vejen til en forbedring af freds- og konfliktforskningen her i landet. Vi har fundet, som jeg sagde, at formen er brugbar – det er jo noget, vi er nået frem til her på det seneste – nemlig at andre end vi her i folketinget skal formulere, hvordan man bedst anvender midlerne inden for freds- og konfliktforskningen.

Vi har i betænkningen skrevet, at vi mener, det er nødvendigt, at man særlig lægger vægt på at forske inden for områder, hvor Danmark kan yde et særligt bidrag, i det hele taget hvor små og mellemstore stater kan yde særlige bidrag, når det drejer sig om nedrustning og fredelig konfliktløsning. I denne sammenhæng kan man nævne et forskningsområde som sammenhængen mellem samfundsstrukturen og konfliktløsningsmetoderne.

Det kan også være, at man skal se på, om der er nye metoder til formidling af freds- og konfliktforskningsresultater. Når jeg siger det, er det, fordi vi særlig vil lægge vægt på, at der foregår noget oplysningsvirksomhed på dette felt. Den oplysningsvirksomhed, der foregår her, er godt nok blevet forbedret ved vedtagelsen af den sidste finanslov, men stadig væk kan man ikke sige, at der er tale om tilstrækkelige midler på feltet. Jeg tror også, man må sige, at vi mangler nye metoder til, hvordan vi bedst kan formidle disse forskningsresultater til befolkningen.

Dette kan vi altså betragte som et grundlag, men afgørende for os er, at der arbejdes videre med hele oplysnings- og formidlingssiden. Et skridt er taget med det, SNU gør i dag, men yderligere skridt er nødvendige.

Steen Folke (VS):

VS kan støtte de ændringsforslag, der ligger, og som jo reelt betyder, at det er et helt nyt forslag, vi har til behandling.

Vi synes, det er godt, at der kommer et konkret resultat ud af bestræbelserne på at styrke freds- og konfliktforskningen i Danmark. Det er i høj grad påkrævet. Man må nok erkende, at SFs oprindelige forslag var meget bombastisk. Dette med at oprette et institut, tju-bang, og bruge 20 mill. kr. ville være udmærket, hvis det kunne lade sig gøre,

men man må sikkert erkende, at med det meget spinkle miljø, der er i Danmark på dette felt, ville det være vanskeligt at springe ud i det lige med ét.

Nu er man havnet i noget, hvor man går langt mere gradvis i gang, og det må vi nok erkende ikke behøver at være nogen dårlig måde at forsøge at stimulere freds- og konfliktforskningen på. Vi havde gerne set, at der var blevet sat noget større beløb af end de 2½–3½ mill. kr. i de kommende finansår, der er tale om, men vi synes trods alt, at de beløb er af en sådan størrelse, at der kan komme noget reelt ud af alle disse bestræbelser.

Vi finder, at den procedure, man nu vælger, hvor man taler om en forsøgsperiode, men lægger op til, at forsøget faktisk skal føre til noget mere permanent, er fornuftig nok. Vi er også glade for, at man har fundet frem til en procedure for nedsættelsen af et sådant forberedende udvalg, hvor man sikrer en vis uafhængighed af statsmagten, udenrigsministeriet, og hvem der ellers kunne tænke sig at blande sig i, hvordan dette udvalg skal se ud. Det giver en chance for, at rammerne for den freds forskning og konfliktforskning, der kommer i gang og bliver stimuleret, bliver af en sådan art, at det bliver en uafhængig og kritisk forskning, og det er det, der er brug for. Der er ikke brug for noget, der er underlagt det ene og det andet statslige ønske. Der er brug for en uafhængig og kritisk forskning, ellers fortjener en forskning af denne type overhovedet ikke betegnelsen.

Jeg vil gerne som fru Lone Dybkjær anerkende, at socialdemokratiet er gået med til dette. Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg havde en vis skepsis over for, om man overhovedet fik socialdemokraterne med, men nu vel, man er gået med, og det synes jeg er godt. Jeg hører til dem, der tvivler på, om dette nogen sinde var blevet en realitet under en socialdemokratisk regering. Der er altså visse fordele ved at have de borgerlige ved magten.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 og 2

vedtoges uden afstemning.

Forslaget som helhed sættes derefter til forhandling.

Forhandling

Riishøj (SF):

Det er vel nok på sin plads lige at knytte nogle kommentarer til fredsforskningen generelt, når nu vi har vedtaget at igangsætte en freds- og konfliktforskning herhjemme.

Denne sag har været en hjertesag for SF igennem mange år, og vi hilser med tilfredshed, at vi nu er kommet i gang. Det hænger for det første sammen med den generelle internationale situation, som vi jo skal drøfte senere i dag. Det er sådan set en tilfældighed, men det er glædeligt, at vedtagelsen af dette forslag netop kommer på en dag, hvor vi skal tage helt afgørende sikkerhedspolitiske beslutninger.

Der er jo et skrigende misforhold mellem den forskning, der foregår med henblik på krig, og den, der foregår med henblik på opbygning af en anden verden – en anden verden, som etablerer sig på fredeligt samarbejde, og opbygning af et samfund, der fungerer uden vold og konflikter. Det er en afsindig svær og vanskelig opgave at opbygge den type samfund, det ved vi. Forskning i sig selv gør det ikke, men forskning kan hjælpe med til at styrke de bevægelser, de kræfter, som vil etablere alternativer til det, der fremkalder krige, og det, der fremkalder vold.

Man kan diskutere længe, hvad der ligger i det, der kaldes freds- og konfliktforskning. Det er helt afgjort, at det drejer sig om kontroversiel og det, man med et fint ord kalder normativ forskning; den foregøgl ikke en holdningsmæssig neutralitet. Jeg mener ikke, man kan sige, at samfundsvidenskab overhovedet er neutral i politisk forstand, men fredsforskningen foregøgl det i hvert fald ikke. Den sigter bevidst og på et forskningsmæssigt kvalificeret niveau mod en nedbrydning af de strukturer, de fænomener, der truer sikkerheden i verden og truer freden. Der er et uvurderligt behov herfor i en verden, der trues af krig mere end nogen sinde, og dette forslag vil forhåbentlig sætte gang i en debat herhjemme, som har en anden karakter end den militære slagside, som i al for høj

grad præger den sikkerhedspolitiske debat i Danmark.

Som jeg nævnte i forbindelse med ændringsforslaget, kunne vi have ønsket os langt flere penge bevilget til dette formål, men vi mener, at formen og beløbets størrelse er tilstrækkelig til, at der hermed er taget en begyndelse. Vi håber, at fredsbevægelserne herhjemme vil kunne drage nytte af den forskning, der nu etableres, og vi håber, at vi vil få et bidrag gennem det beslutningsforslag, der nu vedtages, til at vi får en sikkerhedspolitisk debat på et bedre niveau og med inddragelse af nogle elementer, som vi ikke har set før. Det har været tilfældet i de lande, som har en tradition og længe har haft freds- og konfliktforskning.

Vi håber meget stærkt, at det forsøg, der nu etableres, lykkes så godt, at det vil bidrage til at præge den sikkerhedspolitiske debat herhjemme og opstille nogle modbevægelser og en modekspertise over for de militære og politiske høge, som stadig væk har alt for stærk magt også i Danmark.

Sonja Mikkelsen (S):

Jeg vil gerne understrege et par ting. For det første er det væsentligt, når vi taler om freds- og konfliktforskning, at vi får rigtig gang i grundforskningen på dette felt. Som ved forskning på andre områder er der brug for både grundforskning og anvendelsesorienteret forskning, og det er specielt grundforskningen, som vi har fået mulighed for at få styrket med det forslag, der her er til behandling.

Jeg vil også gerne understrege det tværvidenskabelige i fredsforskningen som disciplin. Det var bl.a. baggrunden for, at instituttet som sådant efter vores opfattelse ikke er særlig anvendeligt. Jeg vil også gerne sige – og det er måske noget, man siger mere ud ad vinduet herfra – at det her er et signal til forskerne om, at vi har brug for en fredsforskning. Hidtil har det ikke været særlig eftertragtelssværdigt at forske i fred, fordi man fra politisk hold ikke har været særlig interesseret i de resultater, der kom ud deraf. Dette er altså også et signal til forskerne om, at vi har brug for den forskning, der kan komme ud af det, vi her laver, og dermed også en anerkendelse af fredsforskning som disciplin.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg skal selvfølgelig administrere dette forslag loyalt efter teksten.

Jeg kan dog ikke tilbageholde en bemærkning om, at jeg finder det temmelig unødvendigt. Vi har frie forskere her i landet, vi har selvstyrende institutioner, vi har forskningsråd, og vi har bevillinger inden for dette område, som kan anvendes på disse felter, hvis den højeste sagkundskab her i landet finder, at det er en rigtig prioritering. Det, der sker, er altså, at nu siger et flertal i folketinget: vi har ikke tillid til, at der prioriteres rigtigt, og derfor går vi ind med en form for detailstyring. Jeg håber, at jeg efter dette aldrig bliver bebrejdet, at jeg går ind for detailstyring. Jeg synes, dette er en form for detailstyring.

Lone Dybkjær (RV):

Jeg vil gerne sige til undervisningsministeren, at jeg betragter ikke dette som detailstyring, men det har altså gennem årene vist sig, at det har været utrolig vanskeligt at få noget igangsat omkring freds- og konfliktforskning. Det skyldes naturligvis, at det er meget svært for de etablerede forskningsområder at afsætte nogle midler til nye områder, navnlig når der ikke er tale om en ekspansiv situation. Det ved undervisningsministeren også meget godt. Det har altid været vanskeligt at igangsætte nye tværvideenskabelige discipliner. Det var det faktisk også, dengang vi havde en opgangsperiode, men da lykkedes det dog så småt at få dem igangsat, fordi der hele tiden var tale om udvidelser. Men vi må konstatere, at det næsten er umuligt i en nedskæringstid. Derfor må man ind imellem tage et politisk initiativ, når man synes, der er områder, der forsømmes, og jeg tror trods alt, undervisningsministeren vil være enig med mig i, at der satses utrolig meget på konflikterne og meget lidt på en fredelig konfliktløsning.

Jeg er enig i det, fru Sonja Mikkelsen sagde, at dette også er et signal til, at vi i hvert fald er nogle partier, der finder denne forskning uhyre vigtig og også vil gøre brug af den i vores videre arbejde.

(Kort bemærkning).

Riishøj (SF):

Det, det drejer sig om her, er en opprioritering af et bestemt forskningsområde, som

hidtil har været forsømt. Undervisningsministeren har i en række tilfælde gjort det samme, når det gælder EDB og informationsteknologi. Der nedsætter han et bestemt udvalg, opprioriterer det, giver det ekstra ressourcer. Her går vi en anden vej: opprioriterer et bestemt område, giver det nogle bestemte ressourcer. Det er der vel ikke noget mærkeligt i. At regeringen og de borgerlige partier er imod det, er så en politisk afgørelse.

Der er ikke tale om detailstyring her, tværtimod er det et overordentlig ubureaukratisk forsøg. Vi fritager faktisk undervisningsministeren meget langt, og vi sikrer os en overordentlig ubureaukratisk struktur af hele dette forsøg. Det er klart, at når forsøget er slut, vurderer vi forsøgets resultater med henblik på opstilling af en varig ordning. Det er bestemt ikke detailstyring. Tværtimod er det et eksempel på, at vi går en anden vej end det, der på mange områder karakteriserer undervisningsministerens holdninger, f.eks. over for RUC, hvor han går ind i en utrolig detailstyring.

Det med detailstyring må ministeren jo tolke, som han vil, men vi ser da meget gerne ministeren længst muligt væk fra det her forslag, og vi mener også, vi i forslaget har indbygget en mekanisme, der sikrer, at det ikke kan kvæles af bureaukratiet eller af nogle såkaldte forskere, der kalder sig fredskonfliktforskere, men som reelt ønsker det her drejet i en forkert retning.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges med 84 stemmer mod 72; 1 stemte hverken for eller imod.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Om denne vedtagelse vil der nu blive givet meddelelse til undervisningsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Anden (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 78:

Forslag til folketingsbeslutning om Det Nødvendige Seminarium.